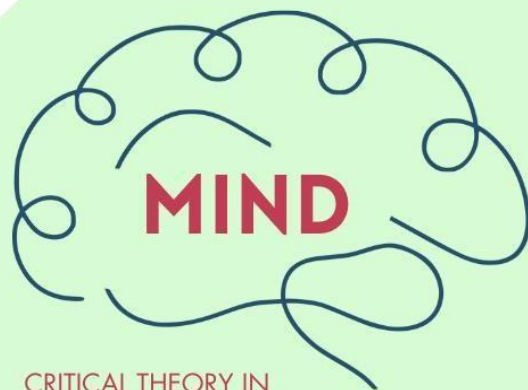

MIND REKOMENDACIJOS

Dokumentas politikos formuotojams, skirtas kritinio mąstymo skatinimui neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Šis kūrinys atspindi tik autoriaus nuomonę, todėl Nacionalinė agentūra ir Europos Komisija negali būti laikomos atsakingomis už jame pateiktą informaciją.

Šis intelektualinis produktas (IO6) sukurtas ir parengtas, įgyvendinant projektą „MIND – Kritinė teorija suaugusiųjų švietimo praktikoje: Įkvėpimas veikti kritiškai“.

Dėkojame už vertingą indėlį partneriams

Šiuolaikinių didaktikų centras, LT

Izglītības attīstības centrs, LV

Academia de Studii Economice din Bucuresti, RO

Ustanova za obrazovanje odraslih Dante, HR

Autoriai

Arūnas Bėkšta, Daniela Dumitru, Nikolina Ilić, Inga Jagelavičiūtė, Sandra Kalniņa, Vilija Lukošūnienė, Ivone Mataija (coord.), Ingrida Muraškovska, Georgiana Pascu, Daiva Penkauskienė, Sarmite Pilāte, Elena Stancu, Virgita Valiūnaitė

Redaktorius

Jurgita Balaišienė (Šiuolaikinių didaktikų centras, LT)

Logotipą ir maketą sukūrė projekto partneris Ustanova za obrazovanje odraslih Dante, HR

© „Erasmus+“ projektas „MIND – Kritinė teorija suaugusiųjų švietimo praktikoje: Įkvėpimas veikti kritiškai“

Šis darbas licencijuojamas pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 tarptautinę licenciją. Norėdami peržiūrėti šią licenciją, apsilankykite svetainėje <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> arba rašykite adresu Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Turinys

Santrauka	4
Įvadas į MIND projektą	5
Kodėl kritinis mąstymas yra svarbus – MIND projekto išvados.....	6
Politikos spragos	6
MIND indėlis	6
Įrodymai ir pagrindinės išvados	7
Įvadas į politikos rekomendacijas	8
Strateginis ir politinis kontekstas	8
Bendra atsakomybė už kritinio mąstymo skatinimą	9
Rekomendacijos ES, nacionalinės, vietos ir regioninės politikos formuotojams	10
Rekomendacijos ES politikos formuotojams	10
Rekomendacijos nacionalinės politikos formuotojams	11
Rekomendacijos vietos ir regionų politikos formuotojams	13
Raginimas imtis veiksmų	17

Santrauka

MIND projektas buvo pradėtas siekiant spręsti vis didėjančią atotrūkį tarp siekio ugdyti bei puoselėti kritiškai mąstančią visuomenę visą gyvenimą trunkančio mokymosi kontekste ir tarp neformaliojo suaugusiųjų švietimo praktikos. Atlikę tyrimus, sukūrė MIND metodologinį modelį ir jį išbandę, MIND projekto partneriai atskleidė, kad kritinis mąstymas (toliau – KM) nėra vien tik abstraktus akademinis tikslas, bet ir praktinė kompetencija, suteikianti suaugusiesiems galimybę priimti pagrįstus sprendimus, dalyvauti demokratiame gyvenime ir konstruktyviai reaguoti į aktualius socialinius bei skaitmeninius iššūkius.

Šios rekomendacijos skirtos MIND projekto patirtį paversti veiksmais, skatinant suaugusiųjų švietimo politikos formuotojus tiek nacionaliniu, tiek regioniniu ar savivaldos lygmeniu priimti tam reikalingus sprendimus. Rekomendacijose raginama įtraukti KM į suaugusiųjų mokymosi strategijas, finansavimo schemas, andragogų rengimą ir bendruomenines programas.

Įvadas į MIND projektą

„Erasmus+“ programos projektas **MIND – Kritinė teorija suaugusiųjų švietimo praktikoje: įkvėpimas veikti kritiškai** (2023–2025) subūrė aštuonis partnerius iš Lietuvos, Latvijos, Kroatijos ir Rumunijos. Projektą koordinavo Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (LSŠA), jis suvienijo aukštojo mokslo institucijas, nevyriausybines organizacijas, neformaliojo suaugusiųjų švietimo asociacijas, turinčias patirties skatinant refleksyvų, įtraukų ir kolegialų mokymąsi.

Projekto tikslas – plėtoti KM kultūrą neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje stiprinant andragogų kompetencijas ir įgalinant suaugusius besimokančiuosius taikyti KM asmeniniame, profesiniame ir visuomeniniame gyvenime.

Atliktais tyrimais, metodine medžiaga, mokymais ir patirties sklaida MIND projekto partneriai įrodė, kad KM nėra abstraktus akademinis tikslas, o praktinė kompetencija, suteikianti suaugusiesiems galimybę orientuotis informacinėje erdvėje, priimti pagrįstus sprendimus ir aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime.

Pagrindiniai MIND projekto rezultatai:

- [Mokslinių idėjų kompendiumas. Kritinis mąstymas neformaliajame suaugusiųjų švietime;](#)
- [Programų ir dokumentų analizės ataskaita. Kritinis mąstymas neformaliajame suaugusiųjų švietime;](#)
- [MIND modelis. Kritinio mąstymo ugdymo modeliavimas neformaliajame suaugusiųjų švietime;](#)
- [MIND programa. Kritinio mąstymo ugdymo programa ir medžiaga neformaliajam suaugusiųjų mokymui\(si\);](#)
- [MIND priemonių rinkinys. Kritinio mąstymo ugdymo metodai neformaliajam suaugusiųjų mokymui\(si\).](#)
- MIND rekomendacijos. Dokumentas politikos formuotojams, skirtas kritinio mąstymo skatinimui neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje (šis dokumentas).

MIND modelis, sukurtas remiantis akademine tyrimais ir suaugusiųjų švietimo praktika siūlo struktūrizuotą ir tuo pačiu lankstų būdą KM ugdymui:

1. Sužadinimas – mokinių ankstesnių žinių, patirties ir prielaidų nustatymas.
2. Ankstesnių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas – smalsumo, domėjimosi ir atviro dialogo skatinimas.
3. Suvokimas – informacijos, įvairių perspektyvų ir argumentų analizė.
4. Refleksija ir metapažinimas – vertybių, šališkumo ir pasekmių vertinimas.
5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai – KM taikymas realiame kontekste.

Visi šie rezultatai sudaro galimybę suvokti, kaip sistemingai ir nuosekliai integruoti KM į neformalų suaugusiųjų švietimą ir prisideda prie besimokančių bendruomenių kūrimo.

Kodėl kritinis mąstymas yra svarbus – MIND projekto išvados

Šiandienos sparčiai kintančioje socialinėje ir skaitmeninėje aplinkoje suaugusieji susiduria su sudėtingais iššūkiais – nuo informacijos ir dezinformacijos gausos iki atsakingų sprendimų, turinčių įtakos jų šeimoms, bendruomenėms ir visuomenei, priėmimo. KM leidžia klausti, analizuoti ir veikti, o ne pasyviai vartoti informaciją. Jis reiškiasi:

- asmeniniu tobulėjimu ugdant savimonę ir gebėjimą priimti pagrįstus sprendimus;
- prasmingu profesiniu veikimu, skatinant problemų sprendimą;
- dalyvavimu visuomenės gyvenime, stiprinant piliečių gebėjimus mąstyti ir siekti tarpusavio supratimo bei dialogo.

Politikos spragos

Nepaisant KM svarbos, jis vis dar neturi deramos vietos visos Europos ir atskirų jos šalių suaugusiųjų švietimo politikoje.

MIND „[Programų ir dokumentų analizės ataskaita. Kritinis mąstymas neformaliajame suaugusiųjų švietime](#)“ atskleidė, kad:

- KM retai minimas suaugusiųjų švietimo politikos strateginiuose dokumentuose;
- KM dažniausiai siejamas su skaitmeniniu ar medijų raštingumu;
- KM ugdymo ir plėtojimo metodikos arba visai neįvardijamos, arba nėra pakankamai išryškintos;
- KM mokytojams dažnai trūksta tiek konceptualus KM supratimo, tiek praktinių priemonių, kad jas galėtų taikyti mokant KM.

Šie trūkumai atskleidžia aiškesnės suaugusiųjų švietimo politikos krypties ir paramos poreikį, siekiant užtikrinti, kad KM taptų pripažinta ir vertinama kompetencija neformaliajame suaugusiųjų švietime.

MIND indėlis

MIND projektas atsižvelgė į šiuos trūkumus, pasiūlydamas mokslu ir praktika pagrįstą modelį KM ugdymui neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje. MIND projektas atskleidė, kad neformaliojo suaugusiųjų mokymosi aplinka yra ypač tinkama KM ugdymui, nes ji yra:

- įtraukianti, skatinanti aktyviai mokytis remiantis patirtimi ir iš patirties;

- kontekstinė – mokymasis vyksta konkrečioje erdvėje su konkrečia suaugusiųjų besimokančiųjų grupe, todėl mokymasis visada organizuojamas atsižvelgiant į konteksto specifiką;
- lanksti ir prisitaikanti, suteikianti erdvę dialogui, eksperimentavimui ir asmeniniam tobulėjimui.

MIND modelis mokymosi procesą struktūruoja penkiais tarpusavyje susijusiais etapais: sužadinimu → kvestionavimu → suvokimu → refleksija → sprendimu ir veiksmu. Šis modelis padeda tiek mokytojams, tiek besimokantiems ugdyti KM kompetenciją, apimančią kognityvinius, vertybinius ir socialinius aspektus.

Įrodymai ir pagrindinės išvados

Projekto metu atlikti darbai ir pasiekti rezultatai suteikė tvirtą empirinį pagrindą šioms rekomendacijoms. Todėl darome išvadas, kad:

- Suaugusieji geriausiai mokosi iš realaus gyvenimo ir problemomis grįstų sprendimų paieškos, o ne iš abstrakčių teorijų.
- KM veiksmingiausiai ugdomas, kai mokytojai veikia kaip pagalbininkai, mokymosi fasilitatoriai, o ne instruktoriai.
- Pasitikėjimas, dialogas ir abipusė pagarba yra būtinos sąlygos, kad KM galėtų klestėti.
- Suaugusiųjų švietimo įstaigos yra pasirengusios ir motyvuotos integruoti KM, tačiau joms reikalingas politinis pripažinimas, išteklių ir profesinė parama.

Šios įžvalgos kartu sudaro MIND politikos rekomendacijų pagrindą, įrodydamos, kad parama KM yra įmanoma ir būtina siekiant sukurti atsparias, demokratines ir įtraukias visuomenes.

Įvadas į politikos rekomendacijas

MIND projekte pripažįstama, kad KM ugdymas suaugusiųjų tarpe yra ne tik švietimo tikslas, bet ir būtina demokratijos sąlyga. Rekomendacijos suskirstytos pagal tris vienas kitą papildančius politikos veiksmų lygmenis:

- Europos lygmuo – strateginė vizija ir politikos suderinimas.
- Nacionalinis lygis – sistemos integracija, finansavimas ir gebėjimų stiprinimas.
- Vietos ir regionų lygmuo – bendruomenės įtrauktis.

Šis daugiasluoksnis požiūris atspindi įsitikinimą, kad veiksminga suaugusiųjų švietimo politika turi būti įgyvendinama visais valdymo lygiais ir būti bendra politikos formuotojų, švietėjų ir pilietinės visuomenės atsakomybė.

Politikos rekomendacijose siekiama šių tikslų:

- Suformuluoti praktines politikos gaires, kaip integruoti ir skatinti KM ugdymą neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje.
- Stiprinti suaugusiųjų švietimo įstaigų advokatavimo gebėjimus, kad jos galėtų veiksmingiau bendradarbiauti su politikos formuotojais, savivaldybėmis ir kitais suinteresuotaisiais.
- Skatinti naudotis šiomis rekomendacijomis kaip advokatavimo priemone politikams ir sprendimų priėmėjams, pripažįstant neformaliojo suaugusiųjų švietimo pilietinį ir socialinį poveikį.
- Parodyti partnerių organizacijų ir tikslinės grupės pilietinę atsakomybę ir įsitraukimą, socialinį įsipareigojimą.
- Skatinti mokslu ir praktika grįstą politikos formavimą.
- Prisidėti prie neformaliojo suaugusiųjų švietimo politikos plėtros, pabrėžiant KM kaip pagrindinę perkeliamąją kompetenciją, būtiną asmeniniam tobulėjimui, įsidarbinimui ir dalyvavimui visuomenės gyvenime.

Strateginis ir politinis kontekstas

Šios rekomendacijos grindžiamos pagrindiniais Europos ir tarptautiniais dokumentais, kuriuose KM pripažįstamas kaip perkeliamoji kompetencija, būtina visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi, įtraukčiai ir demokratijai:

- Europos Sąjungos tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (2018 m.)¹ – KM įvardijamas kaip esminė visų kompetencijų dalis.
- Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkė (2021–2030 m.)² – pabrėžia refleksiją ir pilietinį dalyvavimą kaip aktyvaus pilietiškumo prioritetus.
- LifeComp³ ir DigComp⁴ sistemos – apibrėžia KM kaip esminį asmeninių, socialinių ir skaitmeninių kompetencijų aspektą.
- Europos demokratijos veiksmų planas (2020 m.)⁵ – ragina stiprinti medijų raštingumą ir atsparumą dezinformacijai.
- UNESCO rekomendacija dėl suaugusiųjų mokymosi ir švietimo (RALE, 2015 m.)⁶ – skatina suaugusiuosius būti savarankiškais, atsakingais ir kritiškai mąstančiais.

MIND projektas remia politikos nuoseklumą ir prisideda prie Europos vizijos apie įgalintus, refleksyvius ir informuotus piliečius.

Bendra atsakomybė už kritinio mąstymo skatinimą

KM skatinimas tarp suaugusiųjų reikalauja visų suinteresuotų šalių bendradarbiavimo.

- Dirbti kartu turi atstovaujantys švietimo politikos sistemas, finansavimo institucijas ir švietimo organizacijas, kad būtų kuriama mokymosi aplinka, skatinanti refleksiją, dialogą ir socialinę atsakomybę.
- Nustatyti strategines kryptis ir užtikrinti jų įgyvendinimą sisteminiu lygmeniu turi ES institucijos.
- Įtraukti KM į suaugusiųjų švietimo sistemas ir kokybės standartus turi nacionalinio lygmens institucijos.
- Paversti šias politikos kryptis įtraukiomis ir prieinamomis mokymosi patirtimis turi vietos valdžios institucijos ir suaugusiųjų švietimo organizacijos.

Bendradarbiavimas užtikrina, kad KM taptų gyva praktika, o ne tik politine koncepcija.

¹ Europos Sąjungos Taryba. (2018). *Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=LT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=LT)

² Europos Sąjungos Taryba. (2021). *Tarybos rezoliucija dėl naujosios 2021–2030 m. Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021G1214\(01\)#d1e32-19-1](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021G1214(01)#d1e32-19-1)

³ Sala, A., Punie, Y., Garkov, V., & Cabrera Giraldez, M. (2020). *LifeComp: The European framework for personal, social and learning to learn key competence*. Publications Office of the European Union. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911>

⁴ Vuorikari, R., Kluzer, S., & Punie, Y. (2022). *DigComp 2.2: The digital competence framework for citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes*. Publications Office of the European Union. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>

⁵ Europos Komisija. (2020). *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui dėl Europos demokratijos veiksmų plano*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0790&qid=1629297859903&from=EN>

⁶ UNESCO (2015). *Recommendation on adult learning and education (RALE)*. https://icae.global/en/wp-content/uploads/2017/02/RALE-guide_eng_JAN2017.pdf

Rekomendacijos ES, nacionalinės, vietos ir regioninės politikos formuotojams

Rekomendacijos sugrupuotos pagal veiksmų ir atsakomybės lygį. Kiekviena iš jų pagrįsta MIND išvadomis ir siekia padėti politikos formuotojams, savivaldybėms ir suaugusiųjų švietimo organizacijoms stiprinti KM neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje.

Rekomendacijos ES politikos formuotojams

Su kuo galima susisiekti ar įtraukti:

Europos Komisija (DG EAC, DG EMPL), Cedefop, ETF, EAEA, EPALE, Europos Parlamento švietimo ir užimtumo komitetai bei Europos pilietinės visuomenės tinklai, orientuoti į suaugusiųjų mokymąsi ir demokratinį dalyvavimą.

1. Kritinio mąstymo integravimas į ES suaugusiųjų švietimo strategijas

Rekomendacijos

- KM įtraukti kaip perkliamąją kompetenciją į Europos mokymosi visą gyvenimą ir suaugusiųjų švietimo strategijas.
- KM susieti su esamomis ES sistemomis, pvz., LifeComp, DigComp ir Europos įgūdžių darbotvarke.
- KM suderinti su raginimu stiprinti ryšius tarp skaitmeninių, socialinių ir pilietinių kompetencijų.

Igyvendinimas

- KM įtraukti į būsimus ES politikos atnaujinimus ir Tarybos rekomendacijas dėl suaugusiųjų mokymosi.
- KM pabrėžti kaip tinkamumo ir (ar) kokybės kriterijų „Erasmus+“ ir CERV kvietimuose.
- Skatinti patirčių mainus tarp ES finansuojamų projektų, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama KM, skaitmeniniam raštingumui ir dalyvavimui demokratinuose procesuose.

2. Remti mokslinių tyrimų, praktikos ir politikos bendradarbiavimą ES lygmeniu

Rekomendacijos

- Skatinti daugiašalį bendradarbiavimą tarp tyrėjų, suaugusiųjų švietimo teikėjų ir politikos formuotojų, siekiant ištirti KM plėtros modelius ir jų poveikį visuomenei.

Igyvendinimas

- Finansuoti bendrus mokslinius tyrimus ir pilotines iniciatyvas, susijusias su KM ir aktyviu pilietiškumu.
- Įsteigti Europos darbo grupę, skirtą pilietiniam ugdymui suaugusiųjų švietime, užtikrinant suderinamumą su Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarke (2021–2030 m.).
- Skleisti rezultatus per EPALE, FutureLabAE ir Europos mokymosi miestų tinklus.

3. Pripažinti ir patvirtinti pilietinio ugdymo kompetencijas visoje Europoje

Rekomendacijos

- Skatinti visose valstybėse narėse pripažinti pilietinio ugdymo kompetencijas, įgytas neformaliojo ir savaiminio suaugusiųjų mokymosi metu.

Igyvendinimas

- Parengti tarpvalstybines gaires KM patvirtinimui Europos kvalifikacijų sistemoje (EQF).
- Įtraukti KM kompetencijas dedamąsias į Europos mikro kredencialų sistemas.
- Skatinti naudoti skaitmeninius ženklus KM kompetencijai, susijusiai su LifeComp sritimis („Kritinis mąstymas“, „Refleksija“, „Bendradarbiavimas“).

Rekomendacijos nacionalinės politikos formuotojams

Su kuo galima susisiekti ar įtraukti:

Švietimo, darbo, kultūros ir socialinės politikos ministerijos; nacionalinės suaugusiųjų švietimo ir kvalifikacijų agentūros; mokytojų rengimo įstaigos; suaugusiųjų švietimo asociacijos ir mokslinių tyrimų tarybos; nacionalinės EPALE komandos.

1. Integruoti KM į nacionalines suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą strategijas

Rekomendacijos

- Pripažinti KM kaip pagrindinę perkeliamąją kompetenciją suaugusiųjų švietimo politikoje ir finansavimo sistemose.
- Užtikrinti, kad KM būtų aiškiai susietas su raštingumu, skaičiavimo įgūdžiais ir skaitmeniniais įgūdžiais.

Igyvendinimas

- Išleisti nacionalines politikos gaires, nurodančias KM kompetenciją kaip būtiną ugdyti.
- Remtis MIND modeliu kaip metodologiniu pagrindu KM ugdyti.
- Susieti nacionalines švietimo, medijų raštingumo ir pilietiškumo programas su KM kompetencija.

2. Finansuoti gebėjimų stiprinimą ir nuolatinį profesinį tobulėjimą

Rekomendacijos

- Sistemingai remti suaugusiųjų švietėjų, andragogų profesinį tobulėjimą, juos mokant KM.

Igyvendinimas

- Pritaikyti MIND programos modulius nacionaliniams profesinio tobulėjimo kursams arba mikro kredencialams.
- Skatinti refleksiją grindžiamus mokymo ir mentorystės metodus suaugusiųjų švietimo tinkluose.
- Remti tarpusavio mokymąsi ir gerosios praktikos mainus nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis.

3. Remti KM kompetencijos pripažinimą ir patvirtinimą

Rekomendacijos

- Sukurti mechanizmus, leidžiančius pripažinti suaugusiųjų KM kompetenciją, įgytą neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdu – mikro kredencialais, KM porfolio ar pilietinio aktyvumo pažymėjimais.

Igyvendinimas

- Integruoti KM į nacionalines ankstesnio mokymosi patvirtinimo sistemas.
- Leisti suaugusiųjų švietimo centrams išduoti skaitmeninius ženklus ar pažymėjimus už KM pasiekimus.
- Suderinti nacionalines pripažinimo priemones su LifeComp ir DigComp sistemomis.

4. Remti bendruomenių partnerystes KM kompetencijos srityje

Rekomendacijos

- Remti bendradarbiavimą tarp suaugusiųjų švietimo teikėjų, NVO, kultūros institucijų, vietos žiniasklaidos ir universitetų, siekiant rengti, įgyvendinti bendras KM programas ir tokiu būdu padidinti KM ugdymo rezultatų lygį.

Igyvendinimas

- Finansuoti nacionalinius pilotinius projektus, kuriuose MIND modelis būtų išbandomas naujose aplinkose (darbo vietoje, bendruomenėje, skaitmeninėje erdvėje).
- Užsakyti tyrimus apie KM poveikį demokratiniam atsparumui ir įsidabinimui.
- Dalytis rezultatais per EPAL arba nacionalinius suaugusiųjų švietimo tinklus.

5. Įtraukti KM kompetencijos rodiklius į kokybės užtikrinimo sistemas

Rekomendacijos

- Sukurti išmatuojamus KM ugdymo rezultatų rodiklius ir įtraukti juos į nacionalines suaugusiųjų švietimo vertinimo sistemas.

Įgyvendinimas

- Apibrėžti su KM ugdymu susijusius rezultatus (pvz., refleksija, mąstymas, pilietinis aktyvumas).
- Naudoti refleksijos dienoraščius, portfolio ir apklausas kaip įrodymų šaltinius.
- Įtraukti KM kompetenciją į nacionalines suaugusiųjų švietimo stebėsenos ir vertinimo ataskaitas.

Rekomendacijos vietos ir regionų politikos formuotojams

Su kuo galima susisiekti ar įtraukti:

Savivaldybių tarybos, regioniniai švietimo skyriai / centrai, vietiniai suaugusiųjų mokymo centrai, bibliotekos, NVO, universitetai ir kultūros įstaigos, užsiimančios mokymusi visą gyvenimą ir pilietinėmis iniciatyvomis.

1. Įtraukti KM į vietos mokymosi ir pilietines strategijas

Rekomendacijos

- Įtraukti KM kompetencijos ugdymą į savivaldybių švietimo, kultūros ir pilietinio ugdymo planus.

Įgyvendinimas:

- Įsteigti KM laboratorijas suaugusiųjų švietimo centruose, bibliotekose ar kultūros įstaigose.
- Įtraukti KM ugdymą kaip vieną iš tikslų į vietos demokratijos, įtraukties ar tvarumo iniciatyvas.

2. Užtikrinti prieigą ir įtrauktį

Rekomendacijos

- Teikti logistinę ir finansinę paramą (patalpas, transportą, prieigą prie skaitmeninių technologijų), kad mažiau galimybių turintys suaugusieji (pvz., senjorai, migrantai, mažai kvalifikuoti asmenys) galėtų dalyvauti KM ugdymo programose.

Igyvendinimas

- Siūlyti nemokamą arba pigesnę dalyvavimą KM ugdymo dirbtuvėse suaugusiems, turintiems mažiau galimybių.
- Suteikti patalpas, transporto subsidijas, vaikų priežiūrą arba prieigą prie skaitmeninės įrangos.
- Bendradarbiauti su socialinėmis tarnybomis, NVO ir migrantų organizacijomis siekiant pasiekti tikslinę grupę.
- Lanksčiai planuoti programas (vakarais, savaitgaliais), siekiant padidinti prieinamumą.

3. Suaugusiųjų švietėjams – taikykite MIND modelį švietimo praktikoje

Rekomendacijos

- Naudokite penkių etapų MIND modelį kaip metodologinį kursų ir seminarų pagrindą.
- Skatinkite andragogus taikyti MIND modelį bet kurio mokamojo dalyko srityje.

Igyvendinimas

- Integruokite MIND modelį į esamus suaugusiųjų švietimo kursus (skaitmeniniai įgūdžiai, įsidarbinamumas, socialinė įtrauktis), kad užtikrintumėte refleksyvų mokymąsi.

4. Įtraukite vietos sprendimų priėmėjus į mokymosi procesą

Rekomendacijos

- Skatinkite savivaldybių vadovus ir valstybės tarnautojus pačius dalyvauti KM seminaruose, kad būtų stiprinamas įrodymais grįstas sprendimų priėmimas ir visuomenės pasitikėjimas.

Igyvendinimas

- Pakvieskite merus, tarybos narius ir valstybės tarnautojus dalyvauti trumpuose KM seminaruose ar dialogo sesijose.
- Pasinaudokite realiomis vietos politikos problemomis kaip mokymosi pavyzdžiais, kad atskleistumėte KM vertę.
- Skatinkite bendras sprendimų priėmėjų ir piliečių diskusijas, kad būtų stiprinamas abipusis supratimas ir įrodymais grįstas sprendimų priėmimas.

5. Nuolat plėtokite KM savo organizacijose

Rekomendacijos

- Užtikrinkite reguliarius vidinius tarpusavio mokymosi ir mentorystės procesus, kad pedagogai galėtų keistis KM ugdymo(si) patirtimi.

Igyvendinimas

- Organizuokite mokymosi sesijas, veiklos stebėseną, reguliarias refleksijas ir aptarkite, kaip sekasi naudotis MIND programa ir priemonių rinkiniu.

6. Skatinkite vietos partnerystes ir besimokančiųjų įtrauktį

Rekomendacijos

- Remkite bendradarbiavimą tarp suaugusiųjų švietimo centrų, NVO, universitetų ir kultūros organizacijų, siekiant kurti bendras KM programas.
- Kurkite programas, kuriose besimokantys identifikuoja problemas, tyrinėja įvairias perspektyvas ir siūlo veiksmus. KM stiprėja, kuomet jaučiama atsakomybė už savo mokymąsi.

Igyvendinimas

- Įtraukite besimokančiuosius į bendrą mokymo programų ir bendruomenės projektų kūrimą.
- Skatinkite tarpusavio paramą ir bendrą mokymąsi tarp kartų.
- Naudokite projektinius arba problemų sprendimo metodus, kuriuose besimokantys apibrėžia realias problemas ir taiko įvairius jų sprendimo būdus.
- Praktikuokite grįžtamąjį ryšį, reflektuokite, kad mokiniai galėtų įvertinti pasiektus rezultatus ir pasiūlyti, ką toliau tobulinti.

7. Įvertinkite ir komunikuokite poveikį

Rekomendacijos

- Naudokite paprastas įsivertinimo priemones, kad užfiksuotumėte besimokančių požiūrio, sprendimų ir įsitraukimo pokyčius, parodydami vertę finansuotojams ir politikos formuotojams.

Igyvendinimas

- Rinkite grįžtamąjį ryšį naudodami įsivertinimo priemones (pvz., refleksijos dienoraščius) ir trumpas apklausas.
- Dokumentuokite poveikio istorijas, parodančias, kaip besimokantys taiko KM kasdieniame gyvenime ar bendruomenės veikloje.
- Dalykitės rezultatais metinėse ataskaitose, politikos apžvalgose ir vietos žiniasklaidoje, kad padidintumėte matomumą.
- Naudokite išvadas finansavimo pasiūlymams pagrįsti ir advokatavimo pastangoms stiprinti.

8. Dalyvaukite vietos advokatavimo veikloje

Rekomendacijos

- Aktyviai pristatykite suaugusiųjų švietimo vaidmenį plėtojant KM vietos politikams, darbdaviams ir bendruomenės grupėms.

Įgyvendinimas

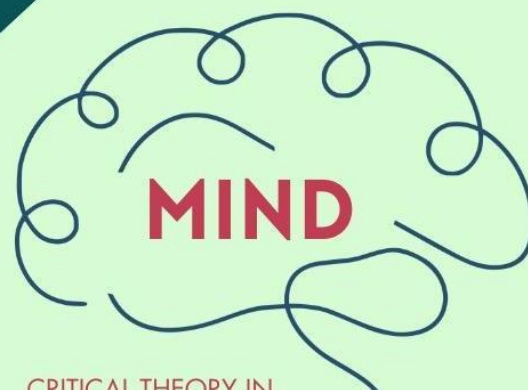
- Renkite metines „Poveikio ataskaitas“, kuriose būtų pateikiami KM programų poveikis bendruomenei (pvz., pilietinis aktyvumas, socialinės įtraukties pavyzdžiai).

Raginimas imtis veiksmų

MIND partnerystė patvirtina, kad KM yra būtinas atsparioms, demokratinėms ir darnioms visuomenėms. Remdamos suaugusiųjų KM ugdymą, suaugusiųjų švietimo sistemos gali padėti piliečiams su pasitikėjimu ir empatija žvelgti į sudėtingas situacijas.

Šios rekomendacijos kviečia politikos formuotojus, savivaldybes ir suaugusiųjų švietimo teikėjus dirbti kartu, siekiant išlaikyti MIND palikimą: KM paversti visą gyvenimą trunkančio mokymosi šerdimi ir taip stiprinti bendruomenes ir pačią demokratiją.

Kviečiame suinteresuotas šalis visoje Europoje prisijungti prie mūsų ir bendradarbiaujant, diskutuojant, dalijantis žiniomis įgyvendinti šias rekomendacijas.

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project number: 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426